

Plan v 20. točkah za izvajanje Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih za nemški, srbski in hrvaški jezik v Sloveniji

Izhodišče

Sporazum Sveta Evrope, **Evropska listina o regionalnih in manjšinskih jezikih**, zavezuje Slovenijo da v javnosti in vsakdanjem življenju štiti in podpira svoje **avtohtone manjšinske jezike** (nemščino, italijanščino, hrvaščino, jezik Romov, srbsčino, madžarščino) in Svetu Evrope o tem vsaki dve in pol leti predloži poročilo. Po prejemu državnega poročila preveri pristojna strokovna komisija Evropskega sveta kako so se zaveze iz priporočil iz listine Sveta Evrope izvajale in na podlagi preveritve izda poročilo s priporočili.

Državne institucije so pozvane, da ta priporočila Sveta Evrope s sodelovanjem z zvezami manjšin uresničijo še pred naslednjim terminom obveznega poročila.

Naslednji **Plan v 20 točkah** obsega priporočila, katera je Svet Evrope leta 2004, 2007, 2010, 2014 in 2020 podal za izvajanje **Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih** za nemški, srbski in hrvaški jezik v Sloveniji. Priporočilo upošteva tudi priporočila, ki so bila navedena po preveritvi in poročilih v **Okvirnem sporazumu o zaščiti narodnih manjšin** in v preveritvi in poročilih **Evropske komisije proti rasizmu in netoleranci (ECRI)**.

O nedvomno avtohtoni, že od 12. stoletja na področju Slovenije prisotni **nemški narodni skupnosti**, se v slovenski javnosti ne govori. Poročila v medijih o tej narodni skupnosti so redka in po navadi negativna. Šele s podpisom »Kulturnega sporazuma« z Republiko Avstrijo 2001 je Slovenija priznala obstoj prebivalcev nemške narodnosti. Na vsak način pa se Slovenija vsa leta brani nemško narodno skupnost priznati kot avtohtono narodno skupnost po 64. členu Slovenske ustave in nemški jezik zaščititi po Evropski listini o regionalnih in manjšinskih jezikih. Takšna neenaka obravnava nemške narodne skupnosti je protiustavna in diskriminatorna.

Tudi nedvomno avtohtoni srbska in hrvaška skupnosti v Beli krajini nista priznani po 64. Členu Statuta RS. Bela krajina je nekoč bila del hrvaškega kraljestva. V 16. Stoletju so se na območje Bele krajine naselili srbski in hrvaški Uskoki, ki so bežali pred Turki. ortodoksni Srbi so se naselili v zahodnem delu pokrajine (Marindol, Bojanci, Milići in Paunovići – občina Črnomelj), grško-katoliški in katoliški Hrvati pa so naselili vzhodni del pokrajine.

Danes otroci srbske in hrvaške narodne skupnosti nimajo možnosti učenja srbskega in hrvaškega jezika in spoznavanja njihove zgodovine in kulture v vrtcu ali šoli. Druženje ob Cerkvenih praznikih in Sveta maša so ostali edina možnost negovanja srbskega jezika, vere in kulture v javnosti.. Njihove jezikovne in kulturne potrebe lahko Srbi in Hrvati sicer negujejo samo v okviru družine. Srbska in hrvaška narodna skupnost se počuti s strani Slovenije popolnoma prezrta in pozabljena.

Slovenski organi oblasti niso doslej naredili nobenega koraka k uresničitvi in izvajanju priporočil Sveta Evrope za izvajanje Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih za nemški, srbski in hrvaški jezik. Prav tako ne obstaja nobeno sodelovanje med slovenskimi organi oblasti z društvi nemške, srbske in hrvaške narodne skupnosti na tem področju.

Mi, **Zveza kulturnih društev nemške narodne skupnosti v Sloveniji, Srbska pravoslavna občina Marindol in Hrvaško kulturno združenje Novo mesto**, pozivamo slovenske organe oblasti k priznanju nedvomno avtohtone nemške, srbske in hrvaške skupnosti in hrvaške po 64. členu Slovenske ustave in k izvajanju Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih v avtohtonih nemških, srbskih in hrvaških krajih v Sloveniji. Kot prvi korak k temu procesu predlagamo slovenskim organom oblasti, da prične pogovore in dogovore z našimi skupnostmi o uveljavljanju priporočil Sveta Evrope, ki so navedene v spodaj opisanem **Planu v 20. točkah**.

Plan v 20. točkah

I. Priznanje

1. Priznanje avtohtonih nemške, srbske in hrvaške narodne skupnosti in jezika v slovenski pravni red (po členu 64. Slovenske ustave) in uveljaviti Okvirni sporazum o zaščiti narodnih manjšin za nemško¹, srbsko in hrvaško² narodno skupnost
2. Uveljaviti Evropsko listino o regionalnih in manjšinskih jezikih na avtohtonih nemških, srbskih in hrvaških jezikovnih področjih v tesnem sodelovanju in transparentnih posvetovanjih z nemško, srbsko in hrvaško narodno skupnostjo³
3. Vzpostaviti postopke za posvetovanje z društvi nemške, srbske in hrvaške narodne skupnosti pri delovanju strukturne politike za ohranitev in podpiranje nemškega, srbskega in hrvaškega jezika (npr. svet o izvajanju Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih in priporočil Sveta Evrope ter pripravah triletnega poročila za Evropski svet⁴). Kod takojšen ukrep naj postane Urad za narodnosti pristojen tudi za nemško, srbsko in hrvaško narodno skupnost.
4. Razvijati povezave med različnimi regionalnimi skupinami nemške narodne skupnosti.⁵ Ker Zveza kulturnih društev nemške narodne skupnosti v Sloveniji kot krovna organizacija to obvezo že zagotavlja, naj ji Slovenija zagotovi vso institucionalno podporo. Zveza združuje sedemtu društev: Most svobode (Maribor), Društvo Kočevjarjev staroselcev (Občice), Kulturno društvo nemško govorečih žena Mostovi (Maribor), Kulturno društvo Celje ob Savinji (Celje), Kulturno društvo nemško govoreče mladine (Ljubljana), Kulturno društvo Apaško polje (Apače), Etnološko kočevarsko društvo (Ljubljana).
5. Zagotoviti dolgoročno trajno dodelitev zadostnih finančnih sredstev za zaščito in podporo za delovanje društev nemške⁶, srbske in hrvaške⁷ narodne skupnosti. Višina finančnih sredstev naj bo po glavi približno enaka višini finančne podpore kot je za madžarsko in italijansko narodno manjšino.
6. Odločno vzpodbuditi in olajšati uporabo nemškega, srbskega in hrvaškega jezika v javnem življenju⁸.

II. Izobraževanje

7. V sodelovanju z narodnimi skupnostmi nemško, srbsko in hrvaško, naj se izdelajo modeli za razvoj in izobraževanje v nemškem, srbskem in hrvaškem jeziku kot avtohtonem manjšinskem jeziku in ponudijo skupnostim⁹.
8. Uvede naj se
 - Pouk v nemščini in o nemški kulturi v Sloveniji (dvojezični vrtec, dvojezični pouk v osnovni šoli kot primarni in sekundarni) na Štajerskem (Maribor, Apače, Celje, Radlje ob Dravi, Ptuj, Ljutomer) in na področju Kočevja (Dolenjske toplice in Semič, gimnazija Novo mesto) in v obliki jezikovnih tečajev za odrasle¹⁰
 - Pouk v srbskem in hrvaškem jeziku v vrtcu, na osnovni šoli (vsaj en razred) in kasneje na gimnaziji (Novo mesto) in v obliki jezikovnih tečajev za odrasle¹¹
9. Starše in otroke se naj opozori na možnost pouka v nemškem, srbskem in hrvaškem jeziku in se jih spodbuja, da to ponudbo tudi koristijo¹².
10. V učnih načrtih upoštevati značilnosti avtohtone nemške, srbske in hrvaške narodne skupnosti¹³
11. V šolskih učbenikih obravnavati karakteristične značilnosti avtohtone nemške, srbske in hrvaške narodne skupnosti (še posebej v učbenikih zgodovine)¹⁴

12. Javnost informirati o značilnostih avtohtonih skupnostih nemške, srbske in hrvaške narodnosti. Informacije o obeh narodnih skupinah naj postanejo del učnega načrta izobraževanja učiteljev¹⁵
13. Podpira naj se raziskovanje nemškega jezika (npr. Kočevarskega narečja), srbskega in hrvaškega jezika (Bela krajina) na univerzah in podobnih institucijah¹⁶

III. Mediji

14. Skozi medije se naj širši javnosti posredujejo splošne karakteristike nemške, srbske in hrvaške avtohtone narodne skupnosti in s tem spodbudi občutek in dožemanje njihove prisotnosti.¹⁷ Tako bi se lahko končalo dosedanje sistematično neupoštevanje njihove prisotnosti v množičnih občilih (predvsem nemške narodne skupnosti in njenih kulturnih prireditvah)
15. Informirati širšo javnost o značilnostih avtohtone nemške, srbske narodne in hrvaške skupnosti, kar naj postane hkrati tudi vsebina in cilj pri izobraževanju novinarjev¹⁸.
16. Radijske oddaje
 - radijske oddaje v nemškem jeziku (npr. Maribor, Celje, Ljubljana, Novo mesto).¹⁹ Nemški jezik se naj v oddajah uporablja na način in enaki meri kot se uporablja madžarski in italijanski jezik.
 - radijske oddaje v srbskem in hrvaškem jeziku (Črnomelj, Metlika) s ciljem prikazati življenje, kulturo in jezik avtohtone srbske in hrvaške narodne skupnosti.²⁰
17. Televizijske oddaje
 - televizijske oddaje v nemškem jeziku (npr. Ljubljana, Maribor, Celje, Novo mesto).²¹ Nemški jezik se naj v oddajah uporablja na način in enaki meri kot se uporablja madžarski in italijanski jezik.
 - televizijske oddaje v srbskem in hrvaškem jeziku (Novo mesto, Ljubljana) s ciljem prikazati življenje, kulturo in jezik avtohtone srbske narodne skupnosti.²²

IV. Razumevanje in tolerantnost

18. Odločno nastopiti proti izražanju nestrpnosti, stigmatizacije in zaničljivih izjav v množičnih občilih nasproti nemški narodni skupnosti in se odločno zavzemati za stališča medsebojnega razumevanja, jasno zastopati stališča proti nestrpnosti, ki bi bila v nasprotju z dobro prakso medsebojnega razumevanja in tolerance vseh narodnih manjšin in njihovega jezika.²³
19. Vzpostavitev kulturnih povezav nemške, srbske in hrvaške narodne skupnosti z drugimi narodnimi skupnostmi.²⁴

V. Prekomejna izmenjava

20. Podpirati in vzpodbujati preko mejno izmenjavo in sodelovanje v obliki kot je navedeno v Evropski listini o regionalnih in manjšinskih jezikih v dobrobit nemškega jezika²⁵ (še posebej Avstrija, Nemčija) in srbskega ((Srbija, Bosna) ter hrvaškega (Hrvaška, Bosna) jezika¹

Europäische Charta der Regional- oder Minderheitensprachen:

MIN-LANG(2019)17final / RecChL(2020)2

Englisch: <https://rm.coe.int/sloveniaer5-en-docx/16809eee59>

ECRML(2014)5 / RecChL(2014)4

Englisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806dba62>

Slowenisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806dba64>

ECRML(2010)5 / RecChL(2010)5

Englisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806dba5f>

Slowenisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806dba61>

ECRML(2007)4 / RecChL(2007)5

Englisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806dba43>

Slowenisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806dba45>

ECRML(2004)3 / RecChL(2004)3

Englisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806dba40>

Slowenisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806dba42>

Rahmenübereinkommen zum Schutz nationaler Minderheiten:

ACFC/OP/IV(2017)003 / CM/ResCMN(2018)12

Englisch: <https://rm.coe.int/fourth-opinion-on-slovenia-adopted-on-21-june-2017/16807843c7>

Slowenisch: <https://rm.coe.int/fourth-opinion-on-slovenia-adopted-on-21-june-2017-in-slovenian-/16807843c6>

ACFC/OP/III(2011)003 / CM/ResCMN(2012)12

Englisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008c6b0>

Slowenisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008c6ae>

ACFC/INF/OP/II(2005)005 / ResCMN(2006)6

Englisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008c2ff>

Slow.: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008c301>

ACFC/INF/OP/I(2005)002

Englisch: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008bd06>

Europäische Kommission gegen Rassismus und Intoleranz (EKRI):

CRI(2014)38

Englisch: <https://rm.coe.int/fourth-report-on-slovenia/16808b5c38>

Slowenisch: <https://rm.coe.int/fourth-report-on-slovenia-slovenian-translation-/16808b5c3a>

CRI(2007)5

Englisch: <https://rm.coe.int/third-report-on-slovenia/16808b5c35>

Slowenisch: <https://rm.coe.int/third-report-on-slovenia-slovenian-translation-/16808b5c37>

CRI(2003)39

Englisch: <https://rm.coe.int/second-report-on-slovenia/16808b5c32>

Slowenisch: <https://rm.coe.int/second-report-on-slovenia-slovenian-translation-/16808b5c34>

Fundstellen der Empfehlungen in den Prüfberichten (¶ = Randnummer im Prüfbericht)

¹ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 11, S. 19, CM/RecChL(2020)2; ACFC/OP/IV(2017)003: ¶ 15, 18, S. 34; ECRML (2014) 5: ¶ 34, 36; RecChL (2014) 4; ECRML (2010) 5: ¶ 32-33, 36-37; ACFC/INF/OP/I (2005) 002: ¶ 25; ACFC/INF/OP/II (2005) 005: ¶ 13; ACFC/OP/III (2011) 003: ¶ 29, 31, 34; CRI (2014) 39: ¶ 137

² ECRML (2014) 5: ¶ 35, 36; RecChL (2014) 4; ECRML (2010) 5: ¶ 19

³ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 12, S. 19; CM/RecChL(2020)2; ECRML (2014) 5: ¶ 14-15; ECRML (2010) 5: ¶ 11-14, 16; RecChL (2007) 5; ECRML (2004) 3: ¶ 44; RecChL (2004) 3

⁴ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 12, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 8, 102, 104; ECRML (2010) 5: ¶ 78-81; ECRML (2007) 4: ¶ 60; ACFC/INF/OP/II (2005) 005: ¶ 8

⁵ MIN-LANG (2019) 17final: S. 18; ECRML (2010) 5: ¶ 52-54; ECRML (2007) 4: ¶ 41-42

⁶ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 11, 39, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 46-47; ECRML (2010) 5: ¶ 42-44, 46; ACFC/INF/OP/II (2005) 005: ¶ 19, 192; ACFC/OP/III (2011) 003: ¶ 20, 33, 83, 85, 149, 157; CRI (2007) 5: ¶ 79, 82

⁷ ECRML (2014) 5: ¶ 48-49

⁸ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 39, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 58; ECRML (2010) 5: ¶ 47-48, 51; ECRML (2007) 4: ¶ 37, 39-40

⁹ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 11, 20, 39, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 65; ECRML (2007) 4: ¶ 43-45; ECRML (2004) 3: ¶ 63

¹⁰ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 11, 39, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 67-68; ECRML (2010) 5: ¶ 55-59; ECRML (2007) 4: ¶ 43-45; ECRML (2004) 3: ¶ 63; RecChL (2004) 3; ACFC/INF/OP/I (2005) 002: ¶ 24, 45, 93; ACFC/INF/OP/II (2005) 005: ¶ 111-112

¹¹ ECRML (2014) 5: ¶ 70-73

¹² ECRML (2014) 5: ¶ 65; ECRML (2010) 5: ¶ 55

¹³ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 18, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 100; ECRML (2010) 5: ¶ 74-77; ECRML (2007) 4: ¶ 57

¹⁴ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 18, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 100; ECRML (2010) 5: ¶ 74-77; ECRML (2007) 4: ¶ 57

¹⁵ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 18, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 100; ECRML (2010) 5: ¶ 74-77; ECRML (2007) 4: ¶ 57

¹⁶ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 39; ECRML (2014) 5: ¶ 76; ECRML (2010) 5: ¶ 63-65

¹⁷ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 39, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 97, 100; ECRML (2010) 5: ¶ 74-77; ECRML (2007) 4: ¶ 57

¹⁸ ECRML (2010) 5: ¶ 74-77; ECRML (2007) 4: ¶ 57

- ¹⁹ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 39, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 55, 58; ECRML (2010) 5: ¶ 47-48, 51; ECRML (2007) 4: ¶ 37, 39-40; ACFC/INF/OP/ II (2005) 005: ¶ 112; CRI (2003) 39: ¶ 45
- ²⁰ ECRML (2014) 5: ¶ 58
- ²¹ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 39, S. 19; ECRML (2014) 5: ¶ 55, 58; ECRML (2010) 5: ¶ 47-48, 51; ECRML (2007) 4: ¶ 37, 39-40; ACFC/INF/OP/ II (2005) 005: ¶ 112; CRI (2003) 39: ¶ 45
- ²² ECRML (2014) 5: ¶ 58
- ²³ MIN-LANG (2019) 17final: ¶ 17; ECRML (2014) 5: ¶ 89-90; ECRML (2010) 5: ¶ 72-73; ECRML (2007) 4: ¶ 57-58; ACFC/INF/OP/ I (2005) 002: ¶ 42, 92; ACFC/INF/OP/ II (2005) 005: ¶ 96; ACFC/OP/ III (2011) 003: ¶ 15, 72, 149; CRI (2014) 39: ¶ 137; CRI (2003) 39: ¶ 39; CRI (2007) 5: ¶ 78, 81
- ²⁴ MIN-LANG (2019) 17final: S. 18; ECRML (2010) 5: ¶ 52-54; ECRML (2007) 4: ¶ 41-42
- ²⁵ MIN-LANG (2019) 17final: S. 18; ECRML (2014) 5: ¶ 82; ECRML (2010) 5: ¶ 66-67, 69
- ²⁶ ECRML (2014) 5: ¶ 82; ECRML (2010) 5: ¶ 81-82